

БӨЛІМ: ДЕНЕ ШЫНЫҚТЫРУ

Аралас мектептегі ұлттық ойындардың педагогикалық маңызы және оны қолданудың тиімділігі

ЖАРИЯЛАНДЫ
07.04.2026СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/187964/>**Аскаров Сарсенбек Ерболсынович**

Түркістан облысы, Жетісай ауданы, «А.Жами атындағы №24 жалпы білім беретін мектеп» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің дене шынықтыру пәні мұғалімі

Қазіргі білім беру жүйесіндегі басым бағыттардың бірі - мектеп жағдайында әрбір оқушының жеке әлеуетін толық ашуға мүмкіндік беретін тиімді педагогикалық тетіктерді анықтау және оларды білім беру үдерісіне енгізу болып табылады. Осы тұрғыда мектеп тек білім беретін мекеме ғана емес, сонымен қатар оқушылардың әлеуметтік бейімделуін, тұлғалық дамуын, психоэмоционалдық тұрақтылығын және денсаулығын қамтамасыз ететін күрделі әлеуметтік-педагогикалық орта ретінде қарастырылады. Сондықтан оқыту үдерісі тек академиялық нәтижелермен шектелмей, тұлғаның жан-жақты дамуын қамтитын кешенді жүйе ретінде ұйымдастырылуы тиіс.

Бұл міндеттерді жүзеге асыруда ұлттық ойындардың педагогикалық әлеуеті ерекше орын алады. Ұлттық ойындар - халықтың тарихи тәжірибесін, мәдени мұрасын, дүниетанымын және құндылықтық бағдарларын сақтап, ұрпақтан ұрпаққа жеткізетін маңызды этнопедагогикалық құрал. Олардың мазмұнында халықтың өмір салты, еңбек әрекеті, қоршаған ортаға көзқарасы және әлеуметтік қатынастары көрініс табады. Осыған байланысты ұлттық ойындарды білім беру үдерісіне енгізу тек тәрбиелік мақсатты ғана көздемей, сонымен қатар мәдени-танымдық және әлеуметтік интеграциялық қызмет атқарады.

Ұлттық ойындардың маңызды ерекшеліктерінің бірі - олардың табиғи қозғалыс белсенділігіне негізделуі. Бұл өз кезегінде оқушылардың физикалық дамуын қамтамасыз етіп, денсаулықтарын нығайтуға ықпал етеді. Қазіргі уақытта оқушылар арасында гиподинамия, яғни қозғалыс белсенділігінің төмендеуі жиі кездесетін мәселе болып отыр. Осы тұрғыдан алғанда, ұлттық ойындарды сабақта және сыныптан тыс

жұмыстарда жүйелі қолдану оқушылардың қозғалыс белсенділігін арттырып, олардың жалпы денсаулық көрсеткіштерін жақсартуға мүмкіндік береді.

Сонымен қатар ұлттық ойындар оқушылардың психоэмоционалдық жағдайына да оң әсер етеді. Ойын барысында туындайтын жағымды эмоциялар, бәсекелестік пен ынтымақтастық элементтері балалардың күйзеліс деңгейін төмендетіп, оқу үдерісіне деген қызығушылығын арттырады. Бұл әсіресе аралас ұлтты мектеп жағдайында маңызды, себебі әртүрлі мәдени ортадан келген оқушылардың өзара әрекеттесуінде психологиялық кедергілер туындауы мүмкін. Ұлттық ойындар осы кедергілерді жоюға, сенімді қарым-қатынас орнатуға және қолдаушы әлеуметтік орта қалыптастыруға ықпал етеді.

Аралас мектеп жағдайында ұлттық ойындардың тағы бір маңызды қызметі – әлеуметтік және мәдени интеграцияны қамтамасыз ету. Түрлі этностық топтарға жататын оқушылар бірлескен ойын әрекеті арқылы өзара түсіністікке, сыйластыққа және ынтымақтастыққа үйренеді. Бұл үдеріс мәдени әртүрлілікті қабылдау, толеранттылық және азаматтық бірегейлік сияқты маңызды әлеуметтік құндылықтарды қалыптастыруға негіз болады. Сонымен бірге ұлттық ойындар арқылы оқушылар өз халқының мәдениетімен қатар, өзге этностардың да дәстүрлері мен құндылықтарына құрметпен қарауды меңгереді.

Ұлттық ойындардың тәрбиелік әлеуеті де жоғары. Олар оқушыларды тәртіпке, ережені сақтауға, әділдікке, жауапкершілікке және ұжымдық әрекетке баулиды. Ойын барысында әрбір оқушы белгілі бір рөл атқарып, ортақ мақсатқа жету үшін өз үлесін қосады. Бұл олардың әлеуметтік дағдыларын, көшбасшылық қасиеттерін және коммуникативтік қабілеттерін дамытуға мүмкіндік береді.

Қазіргі педагогикалық ғылым тұрғысынан ұлттық ойындарды қолдану денсаулық сақтаушы білім беру технологияларының құрамдас бөлігі ретінде қарастырылады. Олар оқу жүктемесін оңтайландыруға, оқушылардың шаршауын азайтуға және оқу үдерісінің тиімділігін арттыруға мүмкіндік береді. Сонымен қатар ойын технологиялары оқыту үдерісін жандандырып, білімді меңгерудің белсенді және интерактивті формаларын жүзеге асыруға жағдай жасайды.

Осыған байланысты аралас мектеп тәжірибесінде ұлттық ойындарды жүйелі, мақсатты және ғылыми негізде енгізу қажеттілігі туындайды. Бұл үшін ұлттық ойындарды оқу бағдарламасына кіріктіру, оларды пәндік мазмұнмен үйлестіру, сондай-ақ мұғалімдердің әдістемелік даярлығын жетілдіру маңызды болып табылады. Сонымен қатар ұлттық ойындарды қолданудың педагогикалық шарттары, әдістері мен формаларын ғылыми тұрғыдан негіздеу өзекті мәселе болып қала береді.

Қорытындылай келе, ұлттық ойындарды аралас мектеп жағдайында қолдану – оқушылардың денсаулығын нығайтатын, психоэмоционалдық жай-күйін

тұрақтандыратын, әлеуметтік бейімделуін қамтамасыз ететін және ұлттық құндылықтарды насихаттайтын тиімді педагогикалық құрал болып табылады. Оларды білім беру үдерісіне енгізу нәтижесінде денсаулық сақтаушы, тәрбиелік және әлеуметтік бағыттағы тұтас педагогикалық жүйе қалыптасады. Бұл өз кезегінде қазіргі білім беру жүйесінің негізгі мақсаттарына – бәсекеге қабілетті, жан-жақты дамыған және әлеуметтік жауапты тұлға қалыптастыруға толық сәйкес келіп әртүрлі мәдениеттерді танып-білуге мүмкіндік береді. Олар оқушыларды толеранттылыққа, өзге мәдениеттерге құрметпен қарауға тәрбиелейді. Сонымен қатар жауапкершілік, әділдік, тәртіп сақтау сияқты тұлғалық қасиеттерді қалыптастырады.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.